

tam graecis quam latinis, in virtute sanct. obedientiae et sub indignationis nostrae et perpetuae suspensionis a divinis poenis districtius inhibentes ne deinceps Presbyteri graeci, praecipue uxorati, latino more et Latini-graeco Ritu hujusmodi licentiarum et facultatum aut alio quovis praetextu Missas et alia divina Officia celebrare vel celebrari facere praesumant.

Mandantes in virtute s. obedientiae omnibus et singulis vener. fratribus nostris Patriarchis, Primat., Archiep. et Episcopis, quatenus in civitatibus et dioecesibus propriis praesentes nostras literas publicari et sub praedictis et aliis sibi benevisis poenis, per quoscunque Praelatos, Capitula, Clericos, Fratres, superiores et personas quolibet inviolabiliter observari faciant, Contradictores quoslibet auctoritate apost. compescendo. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apost. etc.

Datum Romae die 20. Aug. 1566.

(Bull. r. t. VII. p. 437. Ed. Aug. Taur. 1862.)

Quaeri solet: num Sacerdos Latinus in locis Graecorum ac Graecus in Latinorum Urbe possit Eucharistiam juxta loci Ritu consecrare?

Responsio ex iis, quae de obligatione manendi in semel suscepto Ritu disputata sunt, facile patet. Nam si Latinus etiam in Oriente, qua ratione potest, tenetur proprium Ritu servare, et si Graecus in Latinorum locis eandem obligationem retinet, quin Ritu inconsulta Apostolica Sede mutare possit, palam est, Graecum in Latinorum locis ac Latinum in locis Graecorum teneri ad proprium Ritu servandum, dum Eucharistiam perficiat. Neque enim, ut ibi ostendimus, a loco pendet lex illa Ecclesiae, quae proprium cuique Ritu servare jubet, sed circa obligationem servandi pro-

prium Ritu in celebratione Eucharistiae peculiare quoque adsunt Ecclesiae leges. Praeter ea, quae ex Florentina Synodo attulimus, adest s. Pii V. Constit. incip. *Prov. Romani Pontificis* 13. Calend. Sept. 1566 in qua haec leguntur verba: „Quibusvis Presbyteris tam Graecis, quam Latinis in virtute sanctae obedientiae inhibemus, ne deinceps Presbyteri Graeci, praecipue uxorati, Latino more et Latini-Graeco Ritu, hujusmodi licentiarum aut facultatum aut quovis alio praetextu Missas et alia divina Officia celebrare aut celebrari facere praesumant.“ Et Benedictus XIV. Constitut.: *Etsi Pastoralis* *), §. IV. n. 10. Praedecessorum ac Florentinae Synodi legem inculcans, „Districtius, inquit, inhibemus, etiam sub poenis perpetuae suspensionis a divinis, ne Presbyteri Graeci-Latino more et Latini-Graeco Ritu, sub quovis licentiarum et facultatum Missas et alia divina Officia, Graeci-Latino more et Latini-Graeco Ritu celebrandi, ab Apostolica Sede vel ejus Legatis ac etiam majori Poenitentiarum praetextu, Missas et alia divina Officia celebrare vel celebrari facere praesumant.“ Deinde prohibet, ne latinus parochus pyxidem in ciborio cum particulis sub specie fermentati pro Communionem Graecorum, aut parochus graecus sub specie azymi pro Communionem Latinorum in quocumque Ecclesiae suae altari retineat jubetque, ut unusquisque Sacerdos non nisi in suo sive Graeco sive Latino Ritu Eucharistiam Fidelibus porrigat. Praeterea ne laici Latini Communionem sub specie fermentati a Presbyteris Graecis recipiant, omnino interdicat; Graecis tamen laicis permittit, ut ubi propriam parochiam non habent, possint, si velint, in Ecclesia Latina Eucharistiam sub specie

*) Vd. *Ritus graecus*.

azymi a Sacerdotibus Latinis sumere. Haec pro Graecis in Italia degentibus statuta sunt.

Atque hinc patet, primo errare Ledesnam a Verricello citatum, qui censet, teneri Latinum per Graecorum regionem transeuntem graeco more celebrare ac Graecum-Latino Ritu in locis Latinorum: nam antedictae Constitutiones sunt pro Graecis, qui sub Latinis Episcopis degunt atque adeo in Latinorum locis; secundo errare Suaresium, Vasquesium aliosque apud Vericellum tit. VIII. qu. 188., quiasserunt, Sacerdotem Graecum, qui perpetuum inter Latinos domicilium stabilierit, teneri ad celebrandum Latino Ritu; nam Ecclesia praecipit, proprium Ritu sine Apostolicae Sedis dispensatione mutare non posse jubetque etiam eos, qui in Italia sub Latinis Episcopis fixum domicilium habent, proprio more Missas aliaque divina Officia celebrare debere; tertio errare quoque Verricellum ipsum, dum loco citato ait, posse Latinum-Graeco more Graecum vero Latino Ritu celebrare in locis, in quibus proprii Ritus Ecclesiae non adsint, quod possint se loci consuetudini accommodare. Nam Ecclesia praecipit cuique proprium Ritu ubique servare ac districtius jubet, Sacerdotem quemque juxta propriae Ecclesiae consuetudinem ubique terrarum Missas celebrare debere. Neque Augustini consilium, quod habetur Epist. 128. ad Januar. quoque mores eorum quibuscum vivimus sequi monemur, ad rem facit; nam si quisque morem sequi posset Ecclesiae, in quam deveniat, posset pro libitu Ritu semel susceptum deserere illumque amplecti, quem Ecclesia teneat in quam venit: Id vero Apostolicae Sedis auctoritate prohibitum est. Deinde Augustini regula ad consuetudines legesque illas spectat, quae a loco pendeant, quibus

subjici debet quicumque in loco ubi vigeant versetur. At obligatio manendi in suscepto Ritu illumque servandi, qua ratione possit et celebrandi Missas et Officia juxta propriae Ecclesiae morem, personas afficit, quae suscipiendo baptisma vel Ordines ex Ecclesiae lege adstricti sunt ad perseverandum in suscepto Ritu ac more propriae Ecclesiae celebrandum. Vide, quae diximus de obligatione, quam quisque habet manendi in semel suscepto Ritu.

Ex iis optime concludit Verricellus, non licere Sacerdoti Latino uti fermentato in Ecclesia Graeca, nec Graeco in Ecclesia Latina azymo, etsi populus diu deberet Sacrificio privari et morti proximus absque Viatico decedere, quia utilitas communis privatorum commodis praefenda est, ad communem vero utilitatem pertinet Ecclesiae servare praescriptos Ritus: et quia praecipuum sumendae Eucharistiae in articulo mortis et audiendi Sacri in diebus festis non obligat nisi dum Sacrum celebrari possit, servatis legibus ac Ritibus ab Ecclesia stabilitis. Igitur ut Sacerdos non jejunos celebrare nequit pro communicando moribundo vel ut populus audiat Sacrum die festo: ita Sacerdos Latinus nequit in fermentato consecrare, contra Ecclesiae praecipuum, ut populus Sacrum audiat vel ut morti proximus Eucharistiam sumat.

Nicolaus V. Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis haereticae pravitatis inquisitori et provinciali provinciae graeciae, Ordinis Praedicatorum, salutem et apostolicam benedictionem.

§. 1. Pervenit ad aures nostras, quod in locis, quae catholicis in Graecia subjecta sunt, multi catholici, unionis praetextu, ad Graecos impudenter transeunt Ritu. Mirati admodum sumus mirarique non desistimus, nescientes

quid sit quod eos a consuetudine ac Ritibus, in quibus nati enutritique sunt, in alienigenarum Ritus transposuit: nam, etsi laudabiles Orientalis Ecclesiae Ritus sint, non licet tamen Ecclesiarum Ritus permiscere neque id unquam Sacrosancta Synodus Florentina permisit.

§. 2. Quas ob res Nos, quibus, quamvis immeritis, hujusmodi rerum omnium cura divinitus imposita est, cupientes citius, ne malum longius serpat, huic rei providere, vobis et utrique vestrum sub virtute sanctae obedientiae districtae mandamus ut, auctoritate apostolica, *in omnibus locis praedictis*, cum ea ex Officio vestro visitatis, *permixtionem Rituum omnino prohibeatis*, convocato ad id, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis, contradictores censuris ecclesiasticis et omnibus aliis juris remediis compescendo.

Datum Romae apud Sanctam Pudencianam anno Incarnationis dominicae 6. Sept. 1448.

(Bull. r. t. V. p. 100. Ed. Aug. Taur. 1860.)

12) Missae.

Vd.: *Caeremoniae*; *Processio* (mutatio); *Missae* (abbreviatio, ritus); *Usus*; *Rubrica*; *Sepultura* (Ritus); *Duplex* (dignitas); *Benedictio Sacerd. extra miss.* (decr. n. 4782 nota); *Preces* (genufl., decr. 11. Mart. 1820); *Sacerdos inhabilis*; *Diaconus Missae* (cant. Exultet, decr. n. 4672 nota); *Festum* (Ritus); *Rituale roman.*; *Ritus latin.*

In rubrica generali Missalis 2. part. t. VII. n. 4. legitur: Sacerdos producit signum Crucis super ampullam aquae et dicit: *Deus qui humanae substantiae*, similiter pro Missa solemnii eodem titulo n. 9. — Facto versus eam ampullam aquae signo Crucis, dicit Orationem: *Deus qui humanae substantiae*. — Rubrica autem intra Missam sic habet: *Aquam miscendam in Calice*

benedicit dicens: *Deus qui humanae substantiae*. Quaeritur ergo: an Oratio „*Deus qui humanae*“ incipienda sit a Sacerdote eodem momento, quo benedicit aquam vel potius aqua tunc benedicatur nihil dicendo atque facto signo Crucis, non autem antea, haec Oratio inchoari debeat?

S. C. resp.: Affirmative ad primam partem; negative ad secundam.

Die 12. Aug. 1854.

(Anal. J. P. 1857 p. 2192.)

Ad dubium: An in Missa privata, quando minister non est superpelliceo indutus, deceat eum, lecto Offertorio a Celebrante, ad altare ascendere, accipere et plicare velum Calicis vel hic Ritus reservari debeat ministris superpelliceo indutis vel etiam celebrans ipse debeat plicare velum et super altare ponere?

S. C. resp.: Servandam consuetudinem.

Die 12. Aug. 1854.

(Anal. J. P. 1857 p. 2200.)

Dubium I.: *Utrum in Missa solemnii, vi assertae consuetudinis, possit Canonicus celebrans, dicto: munda cor meum, benedicere incensum et diaconum et evangelium legere dum illud cantatur; item Missam prosequi statim ac a choro cantatus sit versiculus symboli: Et incarnatus est; itemque omittere tantum praefationis et orationis dominicalis, iis saltem diebus, quibus habetur concio?*

Votum Caerem. Magistri.

Evangelium in Missa solemnii legendum non esse a Celebrante eodem tempore, quo a Diacono cantatur, satis perspicue ostendit *rubrica Missalis* romani et *Caeremonialis Episcoporum*. *Siquidem illa* (tit. VI. n. 5.) *haec praecipit*: „Subdiaconus accipit Missale Celebrantis, defert ad cornu evangelii in

altari et ibi ministrat Celebranti, qui in medio altaris submissa voce dicto: *munda cor meum* et deinde lecto evangelio, quod in fine non osculatur, delato etiam per Diaconum libro evangeliorum ad altare, imponit incensum in thuribulum. Postea Diaconus genuflexus ante altare dicit: *Munda cor meum etc.* et accipiens librum evangeliorum de altari, petit benedictionem a Celebrante.... Interim Celebrans post datam Diacono benedictionem retrahens se ad cornu epistolae, ibi stat junctis manibus. Et cum Diaconus dicit: *Sequentia etc.*, Sacerdos etiam signat se; et cum nominatur *Jesus*, caput inclinat versus altare.“

Caeremoniale autem Episcoporum (lib. II. cap. 8.) *ita jubet*: „Finita epistola Episcopus sedens ex libro Missali legit tractum et alia usque ad finem evangelii.... Cum cantatur ultimus versus gradualis Diaconus sumpto libro evangeliorum illum clausum affert ad altare. Interim accedit acolitus ad Episcopum cum thuribulo et navicula et ministrante illa Presbytero assistente Episcopus imponit et benedicit incensum.... Circa finem ultimi versus gradualis Diaconus portans librum evangeliorum venit ante Episcopum et inclinatus petit benedictionem.... Diaconus cum tempus est incipit evangelium, Episcopus depositis gremiali et mitra signat se in fronte, ore et pectore: tum retinet baculum inter ambas ejus manus junctas stans versus Diaconum cantantem“ etc. Praeterea Missam prosequendam non esse, nisi postquam absolutum fuerit a choro symbolum, indicant illa verba *rubricae Missalis* (tit. VI. n. 7.): „Cum vero in symbolo cantatum fuerit: *Et incarnatus est etc.*, Diaconus accepta bursa de credentia, ambabus manibus eam defert elevatam cum solitis reverentiis ad medium altaris, in quo explicet corporale et revertitur ad

Celebrantem.“ Quod vero indirecte eruitur ex allata rubrica, expressis verbis ostendit *Caeremoniale Episcoporum* (l. c.): „Circa finem symboli surgunt omnes ministri, eo vero prorsus a choro cantato surgit Episcopus, depositis gremiali et mitra; et stans in sua Sede cantat versus populum: *Dominus vobiscum*.“ Tandem rubrica generalis ejusdem Missalis (tit. XVI. n. 3.) et praefati *Caeremonialis* (l. c.) mandat in Missa solemnii cantandum esse a Celebrante: „*Dominus vobiscum* et orationes ante epistolam; *Dominus vobiscum* et *Oremus* ante Offertorium; *Praefationem*; per omnia saecula saeculorum cum *Pater noster*“ etc. Adeo autem, quas hucusque exposuimus, rubricarum dispositiones ad praepositam speciem referuntur, ut earum vi diversa quaelibet consuetudo infirmetur. Adsunt quoque nonnulla hujus S. Cong. decreta, quibus hujusmodi consuetudines proscribuntur. Porro cum in una Benevent. quaereretur: *An Missa solemnii prosequi possit, dum a choro cantatur symbolum?* sub die 13. Sept. 1670 responsum est: *Non posse*; iisdemque verbis in una Januensis diei 17. Decb. 1695. Item Episcopo Conimbricensi sciscitanti: *an in Missa conventuali cani semper debeat Praefatio et Pater noster?* sub die 14. Aprilis 1753 responsum est: *Affirmative, juxta praescriptum Caeremonialis Episcoporum et amplius*. Post haec nullius roboris sunt quaedam statuta inter capitulum et Episcopum s. Jacobi de Chili anno 1689 sancita, quibus praefati Canonici innituntur, ut ipsis liceat saltem diebus, quibus concio habetur, omittere tantum Praefationis et Orationis dominicalis (summ. n. 2.). Etenim nullus Episcopus absque Sedis Apostolicae auctoritate, jus habet immutandi rubricas Missalis romani et *Caeremonialis Episcoporum* vel ab earum observantia eximendi, praesertim cum hac unice

in utilitatem et commodum sacrorum ministrorum vertit.

Hinc proposito dubio rescriberem: Negative.

Dubium II.: Utrum ferri valeat usus Missam solemnem celebrandi cum solo Diacono vel Subdiacono, cum praesto non est aliquis ministrorum?

Volunt. Caerem. Magistri.

Quamvis non pauci sint abusus, qui paulatim in sacra liturgia irrepererunt, attamen nemini unquam in mentem venit, Missam solemnem celebrandi cum solo Diacono vel Subdiacono. Siquidem, cum ad Sacrosanctum Missae Sacrificium dignius et major cum veneratione conficiendum, Ecclesia divina ordinatione plures et diversos ministrorum Ordines, qui Sacerdoti ex Officio deservirent, constituerit absque gravi ecclesiasticarum legum spreto, nullus ex his, praesertim qui praestantiori munere fungitur, excludi potest a Missa solemnibus, quae cum ministrorum interventu celebratur. Praeterea, cum ex rubricae praescripto tum Diaconus tum Subdiaconus in Missa solemnibus diversa ac distincta munera eodem tempore perficere debeant, alterutrius defectus totum rubricarum Ordinem pessundaret. At haec in re magis immemorari non existimo cum evidentissime appareat, nihil aliud esse respondendum nisi: Negative.

S. C. resp. ad 1. et 2.: In voto Magistri Caeremon.

Die 16. Apr. 1861.

(Anal. J. P. 1861 p. 781.)

Quum Rmus Blesensis Episcopus S. R. C. exposuerit quod in sua Blesensi dioecesi sicut in quibusdam aliis Galliarum dioecesibus consuetudo invaluit, ubi desunt Diaconi et Subdiaconi pro Caeremoniis

Missarum solemnium duos laicos sive juvenes sive uxoratos induendi vestibus sacris, nimirum amictu, alba, cingulo, tunica vel dalmatica, nunquam tamen stola et manipulo per Missam majorem, quorum alter Diaconi munere fungi, alter Subdiaconi ministerium adimplere censetur, quintamen aliquam functionem ad hoc sacros Ordines pertinentem obeant; nam Celebranti tantum assistunt, ut inde major sit Missae majoris solemnitas: ac proinde idem Episcopus Sacram ipsam Congregationem cum requisierit an inventam hanc consuetudinem conservare vel potius de medio tollere debeat? Emi et Rmi Patres sacris tuendis Ritibus praepositi ad Quirinale subsignata die coadunati in ordinariis comitiis, post auditam a Secretario fidelem relationem, rescribendum censuerunt: *Consuetudo tanquam abusum omnino eliminanda et in casu Missa cantetur per solum Presbyterum.*

Atque ita servandum mandarunt.

Die 11. Sept. 1847.

(Corresp. de Rome 1851. Ed. II. n. 55. p. 191.)

13) Officii.

Vd.: *Off. non approbat.*; *Breviar. Bened.*; *Festum* (mutatio); *Rubrica*; *Sepultura* (Ritus); *Dupl.* (dignit.); *Festum* (Ritus); *Fest. B. M. V.* (cujus Ritus); *Officium* (transl. in seq. annum etc.); *Episcopus* (Officii recit. decr. n. 1452.).

Cum contingat pluribus Ecclesiis legata pia relinqui cum onere celebrandi Officium alicujus Sancti sub altiori Ritu, quam qui a Sede Apost. est illi praescriptus, interrogatur, quid faciendum?

S. C. resp.: Indulgendum esse ut Officia hujusmodi quoad pompam extrinsecam, non autem quoad Ritus ecclesiasticum solemniter celebrentur. n. 1501 die 14. Maii 1644.

Capitulo Ecclesiae s. Deodati nullius dioecesis fuerit relictum Legatum

cum onere recitandi nonnulla Officia a Sede Apost. approbata multorum Sanctorum et Sanctarum in breviario rom. contenta sed *mutato Ritu* semidupl. in duplici et simplici in semidupl. cum conditione, quod si illa Capitulum omiserit vel ullo pacto mutaverit, bona ad haeredes testatorum devolvantur.

S. C. resp.: Praefata Officia tuta conscientia posse recitari *juxta rubricas Breviarii rom.*, non obstantibus contrariis obligationibus a testatore impositis. n. 1579 die 6. Apr. 1647.

Ad relationem, quod in Cathedr. Compostell. et in tota dioecesi de pluribus Sanctis, quorum Officium in Breviario est simplex aut semidupl., recitatur dupl. ex antiqua consuetudine,

S. C. resp.: Servetur Bulla Pii V. impressa in Breviario. n. 2749 ad 5 die 28. Sept. 1675.

Ad relationem: Die 16. Aug. fit in civitate Plebis processio cum statua s. Rochi per civitatem cum interventu Magistratus voto adstricti et populi concursu. Quaeritur: an Episcopus possit concedere Officium dicti Sancti sub Ritu dupl. maj., cum sit patronus minus principalis, transferendo Officium dupl. min. s. Hyacinthi ad primam diem non impeditam?

S. C. resp.: Negative. n. 3677 ad 3 die 8. Mart. 1704.

In Ecclesia Colleg. Nullius dioecesis Spirens. non servatur in multis Officiis, quae sunt Brev. rom., Ritus praescriptus in Calend. rom., sed celebrantur altiori Ritu juxta formam dictae dioecesis, cujus Episcopus praedictorum Officiorum Ritus immutavit. Quaeritur: an Ecclesia Colleg. exempta reassumere possit dicta Officia juxta Ritus praescriptum in Calendar. rom., non obstante consuetudine?

S. C. resp.: Affirmative. n. 4330 ad 2 die 21. Jan. 1766.

Non licet aliquid ex devotione seu ex auctoritate privata miscere, mutare vel opponere inter ea, quae integrant Officia cujusvis diei, quia in Officiis Sanctorum nihil est addendum vel immutandum, nisi a S. Sede Apost. concessum fuerit.

S. R. C. 10. Juni 1690. *In una Ord. s. Bened.*

Expositum fuit S. R. C. nonnulla Officia SSrum in regno Bohemiae in Congreg. Benedictina inconsulta Sede Ap. elevata esse ad Ritus altiores, qui est praescriptus in Calend. rom. aut in concessionibus a S. Sede factas et alia recitari de quibusdam, de quorum Canonisatione non constat. Idcirco quaesitum fuit:

1. An valide id fieri possit?

2. An monasteria teneantur ista colere et publico cultu in Ecclesia tam in choro quam in Missa?

3. An in futurum tales Ritus servandi sint a monachis, qui a Praeside Congregationis instituuntur?

4. An jus habeat provinciale capitulum hoc statuendi?

S. C. resp.: Negat. in omnibus et omnino servandum esse decr. 8. Apr. 1628 et Constitut. Pii V., Clem. VIII. et Urbani VIII. in initio Brev. et Missalis rom. impressas.

Die 30. Aug. 1692.

14) Origo diversi Ritus.

Vd.: *SS. Trinitas* (fest. privil. decr. n. 4680 nota ad finem); *Extrema Unctio* (Unctio pedum etc. decr. n. 4780 nota); *Missae* (Celebrans sedere non debet; Epistola PP. Bened. XIV. n. VII. etc.)

15) Romanus.

a) *Acceptatio et Observatio.*

Vd.: *Extrema Unctio* (Unctio pedum; decr. 4780 nota); *Ritus graecus*; *Instr. Clem. §. XXXVI. n. 18., 21. etc.*; *Ritus Missae etc.*; *Rituale rom.*; *Ritus latinus*; *Missae* (Ritus etc.).

Ad dubium: 1. An in paroeciis nuperrime unitis dioecesi Novariensi, amplecti possit et debeat Ritus romanus seu potius retineri Ambrosianus? Et quatenus affirmative ad primam partem;

2. Num praecipendum id sit nomine S. C. vel potius facienda potestas Emo Episcopo, qui pro sua prudentia et arbitrio, juxta diversas circumstantias facultate utatur sibi tributa, indulgendo, relaxando, cunctando et tolerando, ne ex Ritus mutatione oriantur scandala, divisiones, dissidia?

3. Quae media insinuanda sint Emo Episcopo, ut sine contentione disponatur populi illarum paroeciarum ad amplectendum Ritus romanum, Ambrosiano relicto?

Et S. eadem C. . . censuit rescribendum: „Juxta Vota Consultorum et consulendum SSmo ad mentem“, mens autem est: „Quod licet Ritus Ambrosianus laudabilis et rationalis sit, cum tamen magis congruat Romanum inducere in paroeciis nuper unitis dioecesi Novariensi, ideo S. C. insinuandum censet Emo Antistiti, ut mediis adhibitis, quae magis ei opportuna videbuntur, quin expresse praecipiat, allicere potius studeat parochos et plebem praefatarum paroeciarum ad Ritus Romanum amplectendum.“

Die 31. Martii 1821.

Facta autem de praemissis per infra-scriptum Secretarium S. S. D. N. relatione S. S. benigne annuit in omnibus die 3. Apr. 1821. N. 4580.

NOTA GARDELL. AD HOC DECRETUM:

Votum Rmi P. Michaelis Zecchinelli Soc. Jesu.

Attente perlectis et accurate expensis rationibus, quae in controversia de cessatione Ambrosiani Ritus in quibusdam paroeciis a Mediolanensi dioecesi avulsis et Novariae adscitis,

utrinque afferuntur, haec mihi notatu digniora visa sunt, quae ferendae sententiae viam quodammodo sternerent.

Animadverto in primis ex tribus ac viginti paroeciis, quae dioecesi Novariae adjectae sunt, septem dumtaxat, aut ad summum octo (ut apparet ex prospectu Emi Card. Archiepiscopi Novariensis) Ambrosiano Ritui tenacius inhaerere, ex reliquis novem tamquam necessitate compulsas ad Romanum transiisse, alias, si minus sponte saltem pacifice mutationem admisisse. His positis dico

Primo: Paroecias illas, quae vi necessitatis aut auctoritatis adactae in Romanum Ritus migrarunt, in eo perseverare debere, nec posse ad pristinos suos Ritus redire, juxta Decretum S. R. C. die 15. Martii anno 1608 in Trullen. seu Nullius, quod sic se habet: *Usus Missalis et Breviarii Romani semel introductus in Ecclesia aliqua, quae habebat particulare Missale et Breviarium, confirmandus est, nec licet redire ad usum antiqui Missalis et Breviarii.*

Secundo: Paroecias illas, quae libellum supplicem obtulerunt, ut sibi liceat in antiqua suorum Rituum possessione permanere, etiamsi id eis aliquatenus et pro tempore permitteretur, non esse tamen in tali possessione Decreto ullo a S. R. C. confirmandas; hoc enim et invidiam turbasque ciere posset in aliis paroeciis, praesertim illis, quae non tam sponte quam necessitate compulsae Romanum Ritus adoptarunt, et Emi Praesulis auctoritati nonnihil officere videretur.

Tertio: Eisdem tamen paroeciis, quae adhuc nutant et obnuntur, nullo Decreto S. R. C. ad veteres suos Ritus abigendos esse cogendas, idque multis de causis.

1. Ne praejudicium fieri videatur illis Ecclesiis, quae (ut parochi in suo

libello supplici notant) licet a Mediolanensi ad Bergomensem dioecesim translatae, tamen permissae sunt suos Ritus pacifice retinere.

2. Ne parochis s. Pontificis clementiam pro retinendis suis Ritibus obnixe implorantibus major a romano Ritu abhorrendi praebatur occasio, si videant, se non modo, quod supplices rogabant, non obtinuisse, sed ad id quod detrectant, peremptorie compulsos.

3. Videtur id moris fuisse in Ecclesia, ut in hujusmodi negotiis sensim et pedetentim potius quam decretorie ageret, cum M. Bonhomius Episc. Vercell., auctoritate apostolica a Gregorio XIII. accepta, visitaret Ecclesiam Comensem, hortatus quidem est, ut dimisso Ritu, quem dicunt Patriarchino, romanum amplecterentur, non tamen coegit. Ipse etiam Episc. Comensis Joannis Antonius Volpi, qui Gregorio XIII., cujus fuerat Nuncius, maxime addictus erat, cum vellet obsequi Visitoris placito, obnuntantibus tamen Canonicis, nihil obtinuit et, ne acrius ageret, illum cultum immutatum reliquit. Nihil etiam immutavit ejus successor, qui mortuus est anno 1595. Nec immerito id factum; ait enim Tertullian.: *Non possumus respicere consuetudinem, quam damnare non possumus, utpote non extraneam, quia non extraneorum, cum quibus communicamus jus pacis et nomen fraternitatis.* Hinc Nicolaus I. ad Photii quaerelas respondens de consuetudinibus, agebat, *quas nobis opponere visi estis scribentes per diversas Ecclesias, diversas esse consuetudines, si illis canonica non obstitit auctoritas, pro qua obviare debeamus, nihil judicamus vel eis resistimus.*

4. Ipsa S. R. C. cum ad instantiam Archiepiscopi Firmani et Card. Caraffae duo dedisset Decreta ad absolvendam

quandam Coelestinorum consuetudinem, postea eadem revocavit die 30. Junii 1629 Urbano VIII. approbante in una Constitutione, quae incipit: *Exponi nobis etc.*

Quarto: Quandoquidem ex luculentis rationibus, quas Emus Card. Archiep. Novarien. affert in suo Promemoria, satis perspicue apparet futurum, ut serius ocuis paroeciae illae ad romanum Ritus migrare cogantur, idcirco conveniens videtur facultatem facere Card. Archiepiscopo, ut pro prudentia sua agat, prout tempus et res postulare animadvertit, concessis etiam aliis dilationibus, si opus erit, ad tollendas aut praecavendas dissensiones. *Ipsa quippe mutatio consuetudinis* (ut ait D. Aug. Ep. ad Jan. 54. al. 118.), *etiam quae adjuvat utilitate novitate perturbat.*

Quinto: Quod ad media attinet ad optatum finem assequendum aptiora, auctoritate motus Anselmi Cantauriensis, qui loquens de hujusmodi Ritibus: *Qui non in fide discordant, neque in unam colligi possunt consuetudinem, existimo* (ait) *eos potius in pace concorditer tolerandos, quam discorditer cum scandalo damnandos*, auctoritate, inquam, tanti viri motus putarem suasu potius et ductu, quam vi et imperio agendum, etiamsi optata mutatio aliquantulum esset protrahenda.

Sexto: Interim, ne quid inconveniens circa promiscuum utriusque Ritus usum contingat, quod aut scandalum creet aut s. cultus dignitati et decori adversari videatur, obligari possunt illi, qui suis consuetudinibus perveraciter inhaerentes nonnisi aegerrime ab iis se divelli patiuntur, ut adamussim Ritus suos sequantur, et si ex defectu ministrorum, librorum aut similium id praestare nequeant, romanum Ritus admittant. Id factum fuisse apparet in Ecclesia Comensi circa abolitionem Ritus Aquileiensis

seu Patriarchini. Ex Statutis enim Synodalibus Comensibus annorum 1565 et 1579 arguitur, quod Ritus rom. nonnisi insensibiliter introductus fuit. Et sane Synodus anni 1579 „*Recitent*, ait, *Sacerdotes Horas canonicas quotidie . . . secundum Riturum et usum Ecclesiae Comensis, qui Ritus in Missis celebrandis pariter observetur. Hi vero, quibus librorum Comensium copia non fuerit, Missali et Breviario romano novissimo utantur, donec reformandi Comensi ratio ineatur.* Et vero Ritus iste in Comensi Ecclesia Aquileiensis suffraganea usque ad annum 1598 perseveravit, quamquam eadem Ecclesia sub ducatu Mediolanensi comprehenderetur.

Septimo: Ut mutatio isthaec cum majore plebium et Ecclesiarum, Ambrosiano Ritui firmiter inhaerentium, satisfactione fiat, posset fortasse ad tempus permitti, ut, quatenus pro dignitate fieri possit, stas quibusdam diebus aut locis aut circumstantiis antiquo Ritui utantur aut in Sacrificiis aut in precibus etc., ut Ritus tam celebris, succedente romano, quemadmodum Synagoga vetus, succedente Ecclesia, non sine honore contumelatus videatur. Ita nimirum factum fuisse legimus quoad Riturum Mozarabum (apud Card. Bona) in Hispania, qui Ritus in sex Ecclesiis etiam post mutatos alibi Ritus diutius perseveravit, vel inter hostes, nec nonnisi deficientibus quibusdam familiis, deficit et romanus ibidem introduci coepit, ita tamen, ut stas diebus pristino Ritui sacrificaretur. Ita etiam factum est in Ecclesia Comensi, in quam ubi Clemens VIII. induxit, abrogato Patriarchino, Riturum romanum, exceptit Officium B. M. V., quod quibusdam diebus secundum Riturum Patriarchinum recitari adhuc diutius consuevit.

Octavo: Caeterum, quoniam delectus mediorum, quae magis ex-

pediunt ad migrationem hanc Ritus pacifice et sine animorum offensione ineundam, potissimum pendet ex notitia personarum, locorum peculiarumque circumstantiarum; idcirco mihi videtur totum id negotii Emo Episcopo committendum, quippe qui rem ob oculos habet et acu, ut dicitur, tangit.

Nono: Denique habenda mihi videntur prae oculis verba illa Cl. Mabilonii Comment. in Ord. Roman. §. 21.: *Laudanda in hujusmodi Ritibus constantia, modo caetera adsint, Ecclesiae pax et concordia atque christiana charitas, cui omnes Ritus cedere et suffragari necesse est.* Et paulo ante: *Ubi regnant antiqui Ritus, hi constanter retinendi: ubi novi prae antiquis praevaluerunt, antiquos laudare decet, novos non rejicere. Vix enim unquam accidit, ut quod semel usu receptum est, absque perturbatione mutetur. Et quidem ut Riturum varietatem induxit locorum varietas, ita etiam eorum iisdem in locis mutationem aliquando persuasit temporum diversitas.*

Haec sunt, quae ex multis, quae in hanc rem dici possent, excerpti, ne longior, quam par est, evadam; quaeque, ut commisso mihi munere satisfaciam, iudicio eorum, ad quos spectat, quique me tali honore dignatum, licet immeritum, voluerunt, humiliter subicio.

Obsequentissimus in Christo famulus P. Michael Dominicus Zecchinelli e Soc. J. S. R. C. Consultor.

„Si quis dixerit, receptos et approbatos Ecclesiae catholicae Ritus, in solemnem Sacramentorum administrationem adhiberi consuetos aut contemni aut sine peccato a ministris pro libito omitti aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit.“

Conc. Trid. S. 7. c. 13. de Sac. in genere.

„In quo, cum receptos et approbatos catholicae Ecclesiae Ritus suo ordine digestos conspexerimus, illud sub nomine Ritualis romani merito edendum publico Ecclesiae Dei bono iudicavimus“, et in quo volumine comprehensi: „sacri et sinceri Ecclesiae catholicae Ritus, qui in Sacramentorum administratione aliisque ecclesiasticis functionibus servari debent“, apostolicae Sedis auctoritate prodierunt.

Rituale rom. edit. a PP. Paulo V. 1614.

Apostolicae Sedi per abundantiam divinae gratiae, nullis suffragantibus meritis praepositi, Nostrae sollicitudinis esse intelligimus, super universam domum Dei ita invigilando intendere, ut opportunis in dies magis rationibus provideatur, quo, sicut admonet Apostolus, omnia in ea honeste et secundum ordinem fiant; praecipue vero quae pertinent ad Ecclesiae Dei Sacramentorum administrationem, in qua religiose observari apostolicis traditionibus et sanctorum Patrum decretis constitutos Ritus et caeremonias pro Nostri officii debito curare omnino tenemur.

Ibidem.

Hortamur in Domino Venerabiles Fratres Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos et dilectos filios eorum Vicarios necnon Abbates, Parochos universos ubique locorum existentes et alios, ad quos spectat, ut in posterum, tamquam Ecclesiae romanae filii, ejusdem Ecclesiae, omnium matris et magistrae auctoritate constituto Rituali in sacris functionibus utantur et in re tanti momenti, quae catholica Ecclesia et ab ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolate observent.

Bulla s. Pii V. 13. Julii 1570.

„Cum invisibilia Dei per visibilia religionis ac pietatis signa, quae caeremoniarum nomine censentur, intel-

lecta conspiciantur, pastoralis Nostri muneris curam ad hoc intendimus et ab omnibus ita fieri volumus et mandamus, ut in Sacramentorum videlicet administratione, in Missis et divinis Officiis celebrandis aliisque ecclesiasticis functionibus obeundis non pro libito inventi et irrationabiliter inducti, sed recepti et approbati Ecclesiae catholicae Ritus, qui in minimis etiam sine peccato negligi, omitti vel mutari haud possunt, peculiari studio ac diligentia serventur. Quamobrem Episcopis districte praecipimus, ut contraria omnia, quae in Ecclesiis seu saecularibus seu regularibus (iis exceptis, qui proprio vel Rituali vel Missali vel Breviario utuntur a s. Sede probato) contra praescriptum Pontificalis romani et Caeremonialis Episcoporum vel Rubricas Missalis, Breviarii et Ritualis irrepsisse compererint, detestabiles tamquam abusus et corruptelas prohibeant et omnino studeant remove, quavis non obstante interposita appellatione vel immemorabili allegata consuetudine, cum non quod fit, sed quod fieri debet, sit attendendum.“

Concil. rom. sub Bened. XIII. 1725 (tit. 15. c. 1.).

Curabunt etiam Episcopi, ut in suis Cathedralibus Ecclesiis in omnium Sacramentorum administrationibus atque id genus aliis, praesertim in sponso- rum benedictionibus, Ritus serventur et caeremoniae secundum traditiones sanctae romanae et universalis Ecclesiae; alii vero omnes inferiorum Ecclesiarum qualiumcumque Rectores in his omnibus a Cathedralium Ecclesiarum observatione nulla ex parte discedant, sed eis omnino se uniformes reddant.

Conc. Salisburg. 1569. Const. 42. c. 8.

Clerus Hispaniarum S. Rit. Congregationi exponi curavit, non sine Christi fidelium scandalo in regnis Hispania-